

Синицин Д.О.

Державний торговельно-економічний університет
Науковий керівник: Шведова Г.А.,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
правового забезпечення безпеки бізнесу,
ЗВО «Державний торговельно-економічний університет»
м. Київ

РЕФОРМА ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВІДНОВЛЕННЯ КРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Реформа правової системи є одним із завдань для України після війни, адже саме від її ефективності буде залежати майбутнє країни. Під час війни з Росією українська правова система зіткнулася з безпрецедентними викликами, які потребують не тільки негативних рішень, а й системних змін на всіх рівнях. Ці виклики включають, зокрема, необхідність подолання корупції, забезпечення справедливого судочинства, відновлення правопорядку на деокупованих територіях та адаптацію законодавства України до європейських стандартів в умовах інтеграції до ЄС. Серед авторів, хто присвятив свої дослідження цій проблематиці можна відзначити таких науковців як: С. Гайду, В. Господаренко, С. Гулевич, О. Предместніков, І. Пирога, М. Пирога, А. Масенко та інші.

Як зазначив В. Зеленський, відновлення України означає відродження життєвих принципів, життєвого простору та всього, що робить українців людьми. Це не лише питання відбудови матеріальних аспектів життя, але й розвитку інституцій які зруйнувала війна та призвела до масових порушень прав людини, правопорядку на окупованих територіях, а також породила нові виклики для системи правосуддя. Крім того, воєнний конфлікт показав слабкі місця судової системи та правоохоронних органів, які не завжди можуть забезпечити справедливість та правосуддя у кризовій ситуації, через що корупціонери, які проводили закупівлі для армії по завищених цінах досі не покарані. Тому після завершення війни реформування правової системи є невід'ємною частиною загального процесу відновлення країни [5, с. 656].

Важливою частиною процесу ефективного відновлення країни після війни є підготовка стратегічних ініціатив, проєктів нормативно-правових актів та їх прийняття та реалізація для забезпечення ефективного відновлення та розвитку України в умовах післявоєнного періоду [4].

Повоєнне відновлення України має на меті не повернутися до тієї ситуації, яка існувала до 2014 року, а удосконалити весь державно-правовий сектор у відповідності до міжнародного законодавства. Тому одним із першочергових завдань у процесі реформування правової системи є боротьба з корупцією, яка вже давно є серйозною проблемою в Україні. Війна, безумовно, підсилила корупційні ризики, однак у кризових умовах контроль за витратами державного бюджету стає ще складнішим. Корупція впливає на всі сфери суспільного життя, зокрема й на правоохоронні органи, суди та інші установи, відповідальні за забезпечення правопорядку. Тому одним із наступних аспектів даної реформи має стати створення дієвих механізмів для запобігання та протидії корупції, зокрема через посилення антикорупційних органів, прозорість державних процесів та підвищення відповідальності за корупційні злочини. Тому 28 лютого 2023 року Кабінет Міністрів України затвердив Державну антикорупційну програму на період 2023-2025 років, спрямовану на втілення стратегії протидії корупції. Основною метою цієї програми є досягнення значного прогресу у запобіганні та протидії корупції [1, с. 16].

Масенко А. О. зазначає, що результати національного законотворчого процесу є місцем кроку вперед у розвиток кримінального законодавства в контексті правового розвитку в Україні після війни. Покращення законодавчих норм, які регулюють протидію корупції та фінансовим правопорушенням, а також криміналізацію підтверджують євроінтеграційний курс України та зміцнюють її міжнародні зв'язки. Це необхідно для вироблення спільних підходів до нових викликів суспільства та забезпечення виконання міжнародних угод та домовленостей [2].

Не меншим аспектом є реформа судової системи. За останні роки судова система України зіткнулася з численними проблемами, включаючи недовіру з боку громадян, затягування судових процесів та політичний тиск. Для забезпечення справедливості й правосуддя після війни необхідно провести масштабну реформу судової системи, яка включатиме, оновлення суддівського корпусу, підвищення прозорості судочинства та забезпечення незалежності судів від політичного впливу.

Також важливо звернути увагу на реформу правоохоронних органів. Під час війни українські правоохоронні структури часто виявляли свою неефективність у забезпеченні правопорядку та захисту прав громадян, особливо на окупованих та звільнених територіях. Після війни необхідно суттєво переглянути їхню структуру, функції та методи роботи. Це має включати посилення відповідальності правоохоронців за порушення прав людини, підвищення професійних стандартів та впровадження сучасних технологій для підвищення ефективності правоохоронної діяльності.

Окремо слід зосередити увагу на захисті прав людини та забезпеченні правопорядку на звільнених територіях. Досвід Харківської наступальної операції та Операції по звільненню Херсону показав, що після деокупації значних частин України виникне потреба у швидкому відновленні правопорядку, розслідування військових злочинів та забезпечення захисту постраждалих від війни громадян. Для цього необхідно створити спеціалізовані суди під міжнародною егідою, які займаються справами про вчинені воєнні злочини росіянами, а також розробити чіткий механізм виплати компенсацій жертвам війни. Крім того, важливо забезпечити доступ до правосуддя для всіх громадян, незалежних від їхнього місця чи соціального статусу, що особливо важливо для тих, хто постраждав від окупації [3].

Необхідно також звернути увагу на реформу законодавства у сфері економіки та бізнесу, що сприятиме відновленню економічної стабільності країни. Війна зруйнувала велику частину економічної інфраструктури України, тому відновлення економіки вимагатиме створення сприятливих умов для інвестицій, малого та середнього бізнесу, а також розвитку нових галузей. Для цього необхідно спростити законодавство, що регулює діяльність бізнесу, забезпечити прозорість податкової системи та створити механізми захисту іноземних інвесторів. Особливу увагу слід приділити відбудові інфраструктури та залученню міжнародної допомоги, що також потребує чітких правових механізмів та прозорості процесу використання отриманих коштів.

Великим аспектом реформи правової системи є підвищення правової культури громадян, адже війна показала, що правова свідомість у суспільстві є недостатньо розвинутою. Тому для подолання цих проблем необхідно впроваджувати правову освіту на всіх рівнях – від шкіл до вищих навчальних закладів, а також активізувати роботу громадських організацій, які використовують правову просвіту та вивчають захист прав людини.

Висновок. Реформа правової системи є ключовим елементом у процесі відновлення України після війни. Це багатогранний процес, що включає боротьбу з корупцією, реформу судової системи, правоохоронних органів а також

підвищення правової свідомості громадян. Лише завдяки системним змінам та впровадженню європейських стандартів Україна може побудувати стабільну правову систему, яка сприятиме її відновленню, економічному зростанню та інтеграції до європейського простору.

Список використаних джерел:

1. Гайду С. В. Післявоєнне відновлення України: реформи та ініціативи формування державної політики. *Правова держава*. 2023. № 52. С. 9-20.
2. Масенко А. О. Запобігання корупційним та фінансовим кримінальним правопорушенням у контексті розвитку і функціонування Європейської інтеграції. Харків: Юрайт, 2023 С. 218-221.
3. Пирога І. С., Пирога М. І. Роль місцевого самоврядування у відбудові в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Право* / голов. ред. Ю. М. Бисага / Ужгород, 2023. Т. 1. Вип. 77. С. 117-123.
4. Положення про Національну раду з відновлення України від наслідків війни : Указ Президента України від 21 квітня 2022 року № 266/2022. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/2022#Text>
5. Предместніков О., Господаренко В., Гулевич С. Кримінально-правове забезпечення повоєнного відновлення України: виклики і перспективи. *Наукові інновації та передові технології*, 2024. № 6 (34). С. 654-663.